

# Berita JMM

Newsletter of the Department of Museums Malaysia



JABATAN MUZUM MALAYSIA  
DEPARTMENT OF MUSEUMS MALAYSIA



KEMENTERIAN PELANCONGAN  
DAN KEBUDAYAAN MALAYSIA  
MINISTRY OF TOURISM AND CULTURE

BERITA JMM JILID 23/BIL.3

■ SEPT - DIS 2017

ISSN 2231 - 8321

## MENARIK DI DALAM

- Program Perdana Bermalam di Muzium
- Pameran Jalan Merdeka
- Peranan Kartun dalam Malaysia



# KANDUNGAN

ms **4**  
Editorial /  
Lidah Pengarang



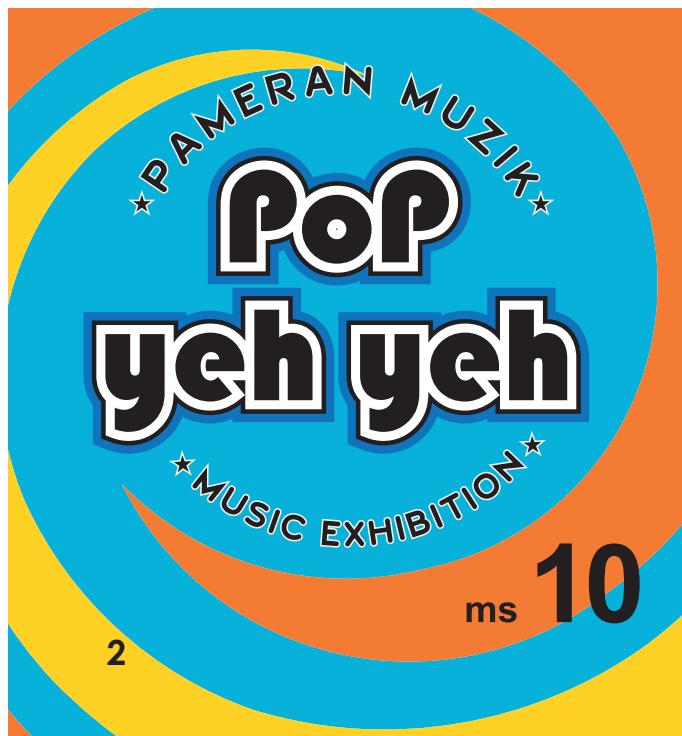
## CERITA MUKA DEPAN

PROGRAM PERDANA

**BERMALAM DI MUZIUM 2017** ms **5**



ms **8** Pameran Jalan Merdeka



ms **10**

ms **11**  
Program  
Semarak  
Muzium  
2017

ms **12**  
Biduanita  
Saloma:  
Ikon,  
Perintis dan  
Fashionista  
Tanah Air

ms **14**  
Bicara  
Kurator  
**Batu Acheh**  
Di Perlis

ms **15**  
Pusat-Pusat  
Pemerintahan  
Kesultanan  
Negeri Kedah



ms 16 Peranan  
*Kartun*  
dalam Malaysia



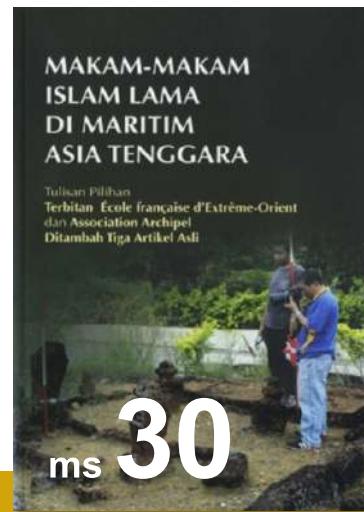
ms 20 Alat Muzik  
Melayu

ms 22 DARI Wisconsin  
KE KUALA LUMPUR

ms 24  
Pengacaraan  
Dalam  
Sesebuah  
Majlis



ms 28  
Kursus  
Ketuanan Melayu



ms 30

*Laporan Program*

ms 25  
*Historical  
Tour  
Pulau  
Labuan  
2017*

ms 26  
Muzium,  
Sejarah Dan  
Bahasa 2017  
Anjuran  
Muzium Labuan

ms 27  
*Tourism Games 2017*  
-----  
Program Inreach  
'Jom Ke Muzium'



## Editorial

### Penasihat

Datuk Kamarul Baharin bin A. Kasim

### Ketua Editor

Mohd Azmi bin Mohd Yusof

### Editor

Azmi bin Ismail

Esa bin Haron

Samsol bin Sahar

### Penyelaras

Nor Hasni binti Che Hassan

Mohd Hazilas bin Mat Hashim

### Fotografi

Unit Sumber Media

### Edaran

Unit Perpustakaan

### Diterbitkan oleh

Jabatan Muzium Malaysia

Jalan Damansara

50566 Kuala Lumpur

Tel: (+603) 2267 1000

Faks: (+603) 2284 9103

jmm.gov.my

### Dicetak oleh

OMR Press (M) Sdn. Bhd.

Berita JMM diterbitkan 3 kali setahun. Buletin ini boleh dimuat turun daripada laman web JMM.

### RASIONAL GAMBAR MUKA DEPAN

Sebahagian peserta program perdana bermalam di muzium 2017 bergambar beramai-ramai.

# Lidah Pengarang

Assalamualaikum dan salam sejahtera.

Syukur kehadrat Illahi kerana dengan limpah kurniaNya, Berita JMM Jld 23 Bil 3 2017 telah berjaya dihasilkan dengan jayanya dan buletin ini menyaksikan peningkatan dari sudut penulisan serta isi kandungan yang telah diberi nafas baharu bermula daripada keluaran Januari lalu.

Terlebih dahulu, saya mengucapkan ribuan terima kasih kepada Sidang Pengarang Berita JMM yang telah memberi kerjasama sepenuhnya dan tidak lokek untuk menyumbangkan pelbagai idea yang bernalas dalam penghasilan buletin pada kali ini.

Edisi kali ini memaparkan program yang dijalankan sepanjang bulan September hingga Disember 2017. Antara lain Program Perdana Bermalam Di Muzium 2017, Pameran Jalan Merdeka di Carcosa Seri Negara, Pameran Muzik Pop Yeh Yeh, Bicara@Muzium yang diadakan di muzium-muzium di bawah JMM secara berkala serta program Bicara Kurator.

Sidang Pengarang amat mengalu-alukan pandangan dan kritikan daripada warga muzium. Sebarang pandangan dan kritikan membina amatlah bermakna bagi Sidang Pengarang untuk memperbaik dan meningkatkan persembahan serta kandungan buletin ini.

Sekian, terima kasih.

**“MUZIUM KITA  
TAMADUN KITA”**



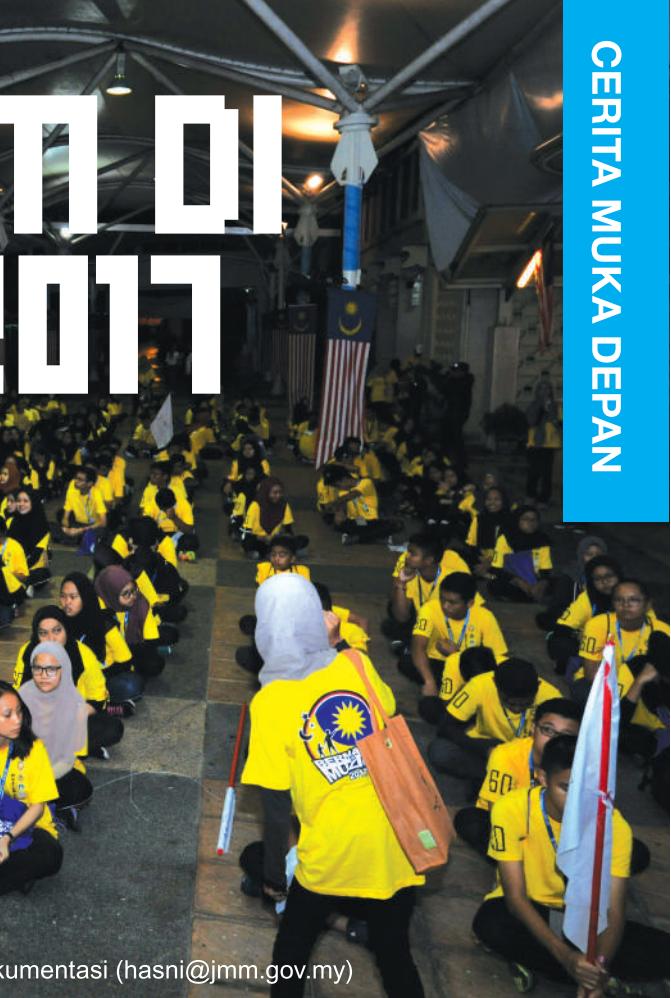
**MOHAMAD SHAWALI  
BIN H.J. BADI**  
Timbalan Ketua  
Pengarah (Dasar)  
Jabatan Muzium  
Malaysia

# PROGRAM PERDANA BERMALAM DI MUZIUM 2017

CERITA MUKA DEPAN

Oleh Nor Hasni binti Che Hassan, Bahagian Penyelidikan dan Dokumentasi (hasni@jmm.gov.my)

Pada 15 hingga 16 September yang lalu, Jabatan Muzium Malaysia telah menganjurkan buat kedua kalinya Program Perdana Bermalam Di Muzium 2017 serentak di 32 muzium di seluruh negara. Program ini sekali lagi telah menempa nama di *The Malaysia Book of Records* dengan bilangan penyertaan seramai 1,959 peserta. Program ini merupakan satu program yang berimpak tinggi dan berpotensi menarik minat komuniti terutamanya generasi muda dalam usaha mendekatkan mereka dengan dunia permuziuman. Majlis perasmian Program Perdana Bermalam di Muzium 2017 telah disempurnakan oleh Anggota Dewan Undangan Negeri (ADUN) Manong, Datuk Mohamad Kamil Shafie di Muzium Taiping. Muzium Taiping dipilih kerana ia merupakan muzium pertama wujud di negara ini pada tahun 1883 yang kini berusia 134 tahun.





Program yang dianjurkan bersempena dengan sambutan Hari Kebangsaan 2017 ini adalah satu program khusus yang disediakan bagi memberi peluang kepada orang ramai, terutama remaja (dalam lingkungan umur 12 hingga 17 tahun) menempuh pengalaman hidup yang biasa dialami oleh remaja-remaja suatu ketika dulu. Permodenan yang kita lalui masa kini membawa kepada bentuk kehidupan serba mewah. Pelbagai alat dan kelengkapan hidup senang diperolehi dan remaja-remaja masa kini sehingga menyebabkan mereka tidak pernah tahu bagaimana kehidupan remaja terdahulu.

Apa yang menarik mengenai program ini ialah setiap muzium di negara ini mempunyai keunikannya tersendiri. Justeru itu, setiap pengalaman yang dirasai oleh peserta juga adalah berbeza. Setiap muzium telah menyediakan aktiviti mengikut kesesuaian masing-masing.



Program ini bertujuan mendidik dan membentuk generasi muda agar lebih berpengetahuan serta peka terhadap khazanah warisan negara. Pendekatan ini diambil untuk mendedahkan generasi TN50 yang akan menjadi pemimpin negara pada masa depan. Dalam mewujudkan masyarakat yang harmoni, mereka perlu memahami budaya antara satu sama lain. Program bermalam di muzium ini merupakan antara langkah untuk memupuk persefahaman dalam masyarakat.

Program ini mendapat maklum balas yang positif daripada peserta dan para sukarelawan program. Mereka mencadangkan agar program seumpama ini harus diteruskan setiap tahun dan menjadikan program ini sebagai program tahunan JMM. Pemilihan program bersempena Sambutan Hari Kemerdekaan dan Hari Malaysia dapat mendidik peserta akan



pentingnya semangat patriotisme yang semakin kurang dirasai dalam kalangan generasi muda masa kini.



## Objektif Program Perdana Bermalam Di Muzium:

1. Mengukuhkan peranan muzium sebagai sebuah institusi pendidikan tidak formal.
2. Mendidik dan membentuk generasi muda yang berpengetahuan dan peka terhadap khazanah warisan negara.
3. Memupuk semangat patriotik dan cintakan negara.
4. Mendekatkan muzium dengan masyarakat terutamanya dengan pelajar-pelajar sekolah.
5. Menggalakkan budaya mengunjungi muzium dalam kalangan generasi muda.
6. Memupuk persefahaman dan semangat perpaduan sesama warganegara.
7. Membudayakan muzium diminda masyarakat.
8. Mendaulatkan budaya dan warisan sejarah negara.





# PAMERAN JALAN MERDEKA DI CARCOSA SERI NEGARA

Oleh Nor Hasni binti Che Hassan, Bahagian Penyelidikan dan Dokumentasi (hasni@jmm.gov.my)



**S**elepas sekian lama mengecapi kemerdekaan, masih ada segelintir rakyat negara ini yang kurang memahami sepenuhnya erti kemerdekaan dan sejarah perjuangan wira negara dalam usaha menentang penjajah. Atas kesedaran itu, *Asian Heritage Museum* (AHM) dengan kerjasama Jabatan Muzium Malaysia telah menganjurkan Pameran Jalan Merdeka di Carcosa Seri Negara pada 1 September sehingga 31 Oktober 2017 untuk menarik minat orang ramai terhadap sejarah negara dalam mencapai kemerdekaan. Carcosa Seri Negara dipilih sebagai lokasi pameran sejurus bangunan itu diserahkan kepada AHM.

Yang di-Pertuan Besar Negeri Sembilan, Tuanku Muhriz Tuanku Munawir, berkenan melancarkan Pameran Jalan Merdeka pada 31 Ogos 2017. Baginda menandatangani sebuah plak dokumen sebagai simbolik di dalam bilik yang pernah menyaksikan Perjanjian Merdeka ditandatangani beberapa minggu sebelum negara mencapai kemerdekaan iaitu pada 31 Ogos 1957. Turut hadir, Tuanku Ampuan Besar Negeri Sembilan, Tuanku Aishah Rohani Tengku Besar Mahmud dan Tunku Besar Seri Menanti, Tunku Ali Redhauddin Tuanku Muhriz serta Penggerusi AHC Sdn Bhd, yang juga Penggerusi *Asian Heritage Museum*, Tunku Zain Al-'Abidin Tuanku Muhriz dan Ketua Pengarah Jabatan Muzium Malaysia, Datuk Kamarul Baharin bin A. Kasim.



# \*PAMERAN MUZIK\*

# Pop

# yeh yeh

# \*MUSIC EXHIBITION\*

Oleh Rohana binti Husin, Muzium Muzik (rohana@jmm.gov.my)



Pada 23 November 2017, telah diadakan majlis perasmian pameran Muzik Pop Yeh Yeh di galeri 3, Jabatan Muzium Malaysia. Pameran ini telah dirasmikan oleh YB Dato' Seri Mohamed Nazri bin Tan Sri Abdul Aziz. Seramai lima ratus jemputan telah hadir pada majlis ini termasuk artis-artis Pop Yeh Yeh antaranya ialah Dato' Jeffydin, S. Mariam, Datin Efida Es, J. Sham, Adnan Othman dan Roziah Latif. Majlis ini turut diserikan lagi dengan persembahan artis iaitu Dato' A. Rahman Hassan dan Orkes Nirwana.

Objektif pameran ini memperlihatkan era kronologi perkembangan muzik negara. Selain itu, ia bertujuan

agar masyarakat dapat menghayati sejarah dan perkembangan muzik popular era 60-an Malaysia.

Secara keseluruhannya pameran ini merangkumi beberapa segmen yang menarik antaranya keratan majalah zaman kegemilangan penyanyi dan kumpulan gitar rancak Pop Yeh Yeh di Malaysia dan Singapura pada era 60-an, senarai lagenda artis-artis Pop Yeh Yeh dan segmen interaktif lagu-lagu dan tayangan filem A-Go-Go 67 kepada pengunjung. Pameran ini telah dibuka kepada orang ramai bermula pada 20 November 2017 sehingga 28 Februari 2018.



# PROGRAM SEMARAK MUZIUM 2017 DI MUZIUM MATANG

Oleh Zairul Hida binti Hamdan, Muzium Matang  
(zairulhida@jmm.gov.my)

Pada 28 Oktober 2017, Muzium Matang telah menganjurkan Program Semarak Muzium bertempat di Muzium Matang iaitu Pertandingan Permainan Tradisional dan Pameran Permainan Tradisional. Program Semarak Muzium ini adalah aktiviti penutup bagi program tahunan di Muzium Matang bagi tahun 2017.

Tujuan diadakan program Semarak Muzium ini adalah untuk memperkenalkan permainan tradisi masyarakat dahulu kepada generasi kini supaya tidak lopus ditelan zaman. Pada masa dahulu, kanak-kanak sering mengisi masa lapang mereka dengan bermain di luar rumah berbanding kanak-kanak pada masa kini. Antara permainan yang diketengahkan adalah seperti lumba kaki tempurung, lari dalam guni, congkak, batu Seremban, sepak raga bulatan, tuju tin dan tuju selipar.

Program Semarak Muzium di Muzium Matang telah melibatkan masyarakat kampung sebagai peserta dalam permainan tradisi. Antara kampung yang terlibat adalah Kampung Matang, Kampung Matang Gelugur, Kampung Hujung Matang dan Pekan Matang.

Program ini telah dirasmikan oleh Pengarah Muzium Perak iaitu Pn. Nor Hanisah bt. Ahmad. Antara tetamu jemputan yang hadir adalah Timbalan Pegawai Daerah, En. Ikhmal B. Dahlan, Dato' Hilal B. Azman dan ketua Balai Polis Kuala Sepetang, En. Khauzil B. Yaakub. Selain itu, beberapa acara sampingan turut diadakan untuk memeriahkan Program Semarak Muzium itu seperti senam robik, pemeriksaan kesihatan secara percuma oleh Klinik Kesihatan Kuala Sepetang, semakan daftar pemilih oleh Suruhanjaya Pilihan Raya, jualan gerai minuman dan pertandingan mewarna untuk kanak-kanak tadika. Acara cabutan nombor bertuah turut diadakan. Pertandingan permainan tradisional ini bermula dari jam 9.00 pagi hingga 5.30 petang dan telah menerima banyak penyertaan daripada warga tempatan.



# Biduanita Saloma

## IKON, PERINTIS DAN FASHIONISTA TANAH AIR

Oleh Sharipah Lok Lok binti Syed Idrus, Bahagian Penyelidikan dan Dokumentasi  
(sharipahidrus@jmm.gov.my)

Program Bicara@Muzium 2017 “Biduanita Saloma: Ikon, Perintis dan Fashionista Tanah Air” anjuran Jabatan Muzium Malaysia telah diadakan pada 31 Oktober 2017 bertempat di Auditorium, Jabatan Muzium Malaysia. Program ini adalah simbolik kepada penutupan Pameran Ikon Fesyen Retro: Saloma yang telah berlangsung di Galeri 2, JMM selama 3 bulan bermula 8 Ogos sehingga 31 Oktober 2017 dan pelancaran buku bertajuk Ikon Fesyen Retro: Saloma.





Program ini telah berjaya menarik peserta seramai 142 orang termasuk agensi kerajaan seperti ASWARA, Muzium Petaling Jaya, Muzium Polis DiRaja Malaysia, Perbadanan Kraftangan, Universiti Teknologi Mara, Universiti Malaya, penggiat seni dan orang perseorangan. Ucapan perasmian telah disempurnakan oleh Encik Shawali bin Haji Badi, Timbalan Ketua Pengarah Dasar Jabatan Muzium Malaysia.

#### Bicara @ Muzium Biduanita Saloma:

Ikon, Perintis dan Fashionista Tanah Air menampilkan empat orang ahli panel dan seorang moderator yang sangat berpengalaman dalam bidang seni dan fesyen Malaysia dan Singapura. Pembentang pertama ialah Datin Paduka Juariah binti Radin Sudiro @ Julie Sudiro, merupakan penyanyi Malaysia pada era 60-an yang telah membentang tajuk "Hanya Jauhari yang Mengenal Manikam". Encik Mohd Noor bin Mohd Yusofe @ Cikgu Yusnor EF selaku pembentang kedua adalah seorang pemuzik di Singapura dan Malaysia, telah memperihalkan pengalaman di dalam tajuk "Saloma, Gaya dan Lagu Berpisah Tiada". Pembentang ketiga program ialah Puan Siti Haslinda binti Abdul Hamid @ Shasha seorang model era 70-an sehingga kini, membawa pengkisahan bertajuk "Mama yang Aku Kenali Bukan Calang Tiada Ganti" dan pembentang terakhir Encik Salikin bin Sidek seorang pereka fesyen terkemuka yang tidak asing lagi di negara kita, membawa kupasan "Legasi Saloma, Impaknya

kepada Gaya dan fesyen masa kini". Moderator bagi program ini pula adalah Encik Azlan bin Mohamed Said Penggiat Seni dan Pengkaji dari Singapura. Saloma merupakan seorang perintis, pemula dan pencipta dan ikon yang dapat menjadi sumber inspirasi dan cetusan aspirasi kepada fashionista tanah air dan dunia.

Penceritaan dan perkongsian penceramah tentang kehidupan realiti biduanita unggul Saloma dari kecil, usia remaja sehingga dewasa. Kemasyhuran beliau meniti sebagai bintang, ikon dan perintis yang disegani barat, sehinggalah meletakkan beliau sebaris selebriti terkenal pada masa itu iaitu Marilyn Monroe, Doris Day, Audrey Hepburn dan Carmen Miranda. Personaliti Saloma yang merendah diri, berdisplin, hormat-menghormati dan sentiasa memberikan persembahan yang terbaik kepada peminat dan bidang seni negara telah membolehkan beliau dinobatkan sebagai Biduanita Pertama Negara pada tahun 1978 oleh PAPITA. Sememangnya Saloma bukan sebarang calang personaliti dan penampilannya sehingga kini masih tiada ganti. Gaya dan fesyen tinggalan Biduanita Saloma masih utuh menjadi ikutan dan aspirasi kepada pereka-pereka fesyen tempatan ternama yang masih tidak jemu memperjuangkan gaya tradisional

dan kontemporarinya. Imej yang ditonjolkan Saloma menerusi penataan gaya pemakaianya telah meninggalkan satu legasi "Yang Tidak Lapuk Dek Hujan, Tak Lekang Dek Panas". Ikutan serta gaya beliau senantiasa berterusan menjadi ikutan dalam kalangan wanita tidak kira usia dan bangsa. Nama idola ini turut menjadi pelaris kepada rekaan ramai pereka-pereka fesyen tempatan serta melonjakkan permintaan pasaran terhadap gaya pakaian biduanita ini ke aras yang sangat tinggi masa kini dan sentiasa malar hijau.



Secara keseluruhannya, program ini telah berjaya dilaksanakan dan mendapat sambutan yang memberangsangkan daripada semua pihak. Pertanyaan demi soalan yang dilontarkan oleh peserta kepada ahli panel yang terbabit meliputi semua aspek telah memberi jawapan kenapa beliau diangkat sebagai Biduanita Saloma: Ikon, Perintis dan Fashionista Tanah Air.

Program berakhir dengan sesi penyampaian sijil penghargaan dan cenderamata kepada ahli panel dan persembahan daripada Datin Paduka Juariah binti Radin Sudiro @ Julie Sudiro dan Mimi Loma.

## BICARA KURATOR

# BATU ACHEH DI PERLIS

Oleh Mohd Hazilas bin Mat Hashim, Bahagian Penyelidikan dan Dokumentasi (hazilas@jmm.gov.my)

Pada 13 Oktober 2017, berlangsung satu program Bicara Kurator bertajuk 'Batu Aceh di Perlis' yang telah disampaikan oleh Cik Hayati binti Mohd Zawawi, kurator Muzium Kota Kayang. Program bicara pada kali ini mengupas tentang batu nisan berbentuk batu Aceh di Perlis yang berusia lebih 500 tahun. Kewujudan makam-makam berbatu Aceh di Perlis membuktikan kehadiran orang-orang Aceh di Kedah melalui aktiviti perdagangan dan penyebaran agama Islam. Perlis pada asalnya merupakan bekas jajahan negeri Kedah sebelum mula diiktiraf sebagai sebuah negeri berdaulat. Sejarah perhubungan Aceh dan Kedah telah bermula dengan dasar perdagangan yang seterusnya membuka ruang kemasukan agama Islam oleh para pendakwah Islam di Kedah melalui Pasai. Sultan Kedah ke-15, Dhiaudin Mukarram Shah 1 (1662-1688) telah memilih Kuala Perlis sebagai pusat pemerintahan Kedah ketika itu. Pelabuhan Kota Kuala Perlis menjadi tempat persinggahan kapal-kapal pedagang yang melewati Selat Melaka sekitar kurun ke-15 disebabkan oleh kedudukan muaranya yang strategik.

Penemuan batu Aceh seperti di Kampung Tok Paduka, Kangar telah menarik minat Othman Mohd. Yatim untuk mengkaji makam-makam lama di sekitar Perlis. Makam berbatu Aceh lazimnya dikaitkan dengan sultan, kerabat diraja dan para pembesar. Reka bentuk yang menarik dan unik serta menggunakan bahan yang berbeza telah menjadi pilihan golongan bangsawan agar wujud perbezaan dengan rakyat biasa. Selain itu, ia juga dikaitkan dengan pahlawan Aceh yang

mati dalam peperangan dan alim ulamak yang turut dianggap sebagai keramat.

Menurut pengkaji seperti Othman Mohd. Yatim, Daniel Perret dan Kamaruddin Ab. Razak, terdapat banyak jenis dan bentuk batu nisan Aceh, ia dibahagikan kepada bentuk papan, bentuk segi empat sama, bentuk kerucut terbalik terpotong segi lapan sama, segi lapan dan berbahu empat serta batu Aceh berbentuk kerucut terbalik terpotong bulat. Setiap jenis batu-batu nisan ini adalah berdasarkan kepada bentuk dan ciri-ciri persamaan yang paling ketara dan sering dijumpai pada bahagian-bahagian batu itu.

Berpandukan kepada rujukan, laporan dan penulisan-penulisan terdahulu, pihak Muzium Kota Kayang telah mengambil inisiatif dengan menjalankan tinjauan semula ke makam-makam lama berbatu Aceh ini di lokasi-lokasi asal yang telah dinyatakan, ia bertujuan mengesan ketepatan lokasi, memeriksa kondisi batu Aceh serta mendapatkan maklumat tambahan. Kesimpulannya, penemuan baharu makam-makam berbatu Aceh di Perlis secara tidak langsung menunjukkan bukti peninggalan warisan tradisi kesenian Islam Aceh melalui kegiatan perdagangan, penyebaran islam dan hubungan kekeluargaan yang terjalin antara dua negara. Jumpaan baharu ini juga telah menambah koleksi batu Aceh di Perlis dan juga di Malaysia. Selain itu, memperkayakan nilai sejarah dan warisan seni ukiran batu nisan bercirikan kesenian Islam.





# Pusat-Pusat Pemerintahan Kesultanan Negeri Kedah

Oleh Zamzarina binti Khalid, Muzium Kota Kuala Kedah (zamzarina@jmm.gov.my)

**P**ada 26 Oktober 2017 Muzium Kota Kedah sekali lagi telah mengadakan Program Bicara@Muzium: Pusat-Pusat Pemerintahan Kesultanan Negeri Kedah. Antara pembentang yang terlibat adalah Profesor Madya Dr. Rohani binti Ab. Ghani, Pensyarah Pusat Pengajian Bahasa, Tamadun Dan Falsafah, Kolej Sastera Dan Sains Universiti Utara Malaysia dengan tajuk “Legasi Kesultanan Melayu Kedah: Peninggalan Kota-Kota Pusat Pemerintahan” dan Tuan Haji Zulhilmi bin Paidi Pensyarah Pusat Pengajian Bahasa, Tamadun Dan Falsafah, Kolej Sastera Dan Sains Universiti Utara Malaysia dengan tajuk “Bangunan Dan Kota Bersejarah Di Negeri Kedah Dalam Menghadapi Cabaran Masa Depan.”



Menurut Profesor Madya Dr. Rohani, Kesultanan Melayu Kedah merupakan sejarah beraja terpanjang iaitu lebih daripada 1000 tahun tanpa putus. Dalam tempoh ini lapan pusat pemerintahan telah dibina iaitu di Bukit Meriam di daerah Kuala Muda, Sungai Emas yang terletak di daerah yang sama, Kota Seputeh di Kodiang, Kota Naga di Jitra, Kota Sena di Perlis, Kota Bukit Pinang di Bukit Pinang, Jitra dan Kota Star atau Kota Setar.

Manakala menurut Tuan Haji Zulhilmi bin Paidi, Bangunan dan Kota Bersejarah patut dikekalkan buat tatapan masyarakat kerana mempunyai kepentingan dari pelbagai aspek iaitu dari sudut pembinaan sejarah negara, kepentingan seni bina dari aspek ketamadunan, mengingati kembali kenangan masa lampau, menyeimbangkan integrasi pembangunan, pemeliharaan identiti bangsa, kesedaran nasionalisme dan sebagai sumber pendapatan (Pelancongan). Dalam usaha mengekalkan warisan budaya bangsa terdapat beberapa cabaran yang perlu dihadapi iaitu karenah birokrasi, kurang kefahaman, dilema nilai warisan dan pembangunan serta kos perbelanjaan yang besar.

Program bicara ini melibatkan 170 orang peserta yang terdiri daripada pelajar Sekolah Menengah Kebangsaan Tengku Laksamana, Universiti Utara Malaysia, Institut Perguruan Guru Kampus Darul Aman, Persatuan Sejarah Negeri Kedah, jabatan kerajaan dan orang perseorangan.

Secara keseluruhan program bicara ini telah berjaya dilaksanakan serta mendapat maklum balas positif daripada para peserta. Selain itu, penganjuran program ini diharap dapat mendekatkan muzium dengan masyarakat serta dapat mempromosikan muzium sebagai institusi pendidikan tidak formal kepada masyarakat.

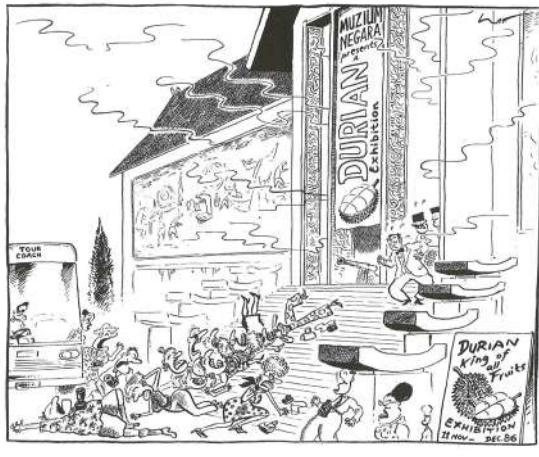
Melalui pembentangan yang diadakan, dapat disimpulkan bahawa pemuliharaan dan pemeliharaan tapak-tapak warisan dan bangunan bersejarah amat penting bagi negara ini dalam usaha kita membina negara bangsa yang dikongsi bersama oleh masyarakat pelbagai kaum dan etnik.

Pada era 90-an, majalah penerbitan kartun di Malaysia seperti Ujang dan Gila-Gila telah berjaya menjual satu juta salinan setiap tahun tetapi pada masa kini syarikat tersebut telah ditutup disebabkan pembelian yang kurang oleh masyarakat. Begitu juga kartun di dalam akhbar, pembaca Malaysia membeli surat khabar untuk membaca kartun sebagai hiburan pada masa dahulu. Pada masa kini pembaca tidak lagi menghiraukan kartun dalam akhbar kerana ia tidak menarik kepada para pembaca. Bagi generasi Y (Remaja /Belia), mereka lebih tertarik dengan idea kartun Jepun seperti 'Manga'. Sebelum ini, kartun Malaysia mempunyai ciri budaya Malaysia, penuh dengan kiasan dan pada masa yang sama diterapkan dengan unsur jenaka yang tidak

Oleh Mokhtar bin Tamby Ahmad,  
Bahagian Penyelidikan dan Dokumentasi  
(mokhtar@jmm.gov.my)

dapat dipisahkan dengan masyarakat di Malaysia.

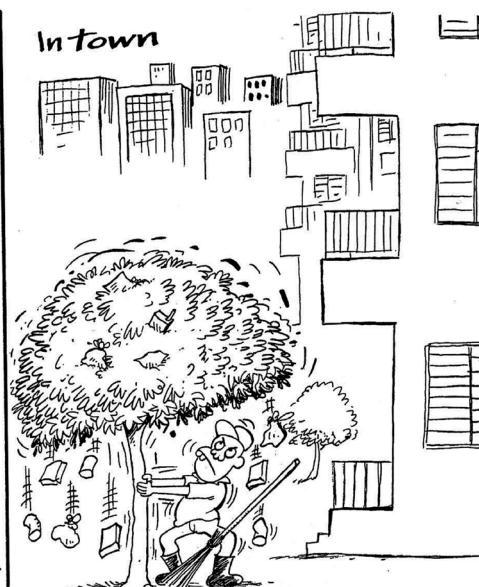
Nama pena seperti Lat, Zunar, Miki, M. Desa kalangan kartunis yang membawa tema budaya dan politik di dalam kartun dapat menarik ramai pengikut dan pembaca di Malaysia. Selepas kes-kes kartunis disaman kerana menyentuh isu-isu "Sensitif", kartunis mengawal hasil karya mereka dari menyentuh isu politik. Menurut Kartunis Datuk Mohd Nor Khalid atau Lat; "Agama dan budaya adalah aspek penting yang menentukan arah kartun saya, kartunis tidak boleh bersikap kasar, terutamanya dalam menangani isu ras, kartunis mesti bersikap adil dalam menyatakan pendapat mereka dan mereka tidak boleh menyokong mana-mana pihak tanpa alasan yang kuat".



Perbuatan dan nilai budaya menentukan gaya yang boleh diterima dari segi bentuk dan kandungan kartun di Malaysia. Kartunis Malaysia kini lebih berminat dalam isu sosioekonomi daripada politik kerana ia kurang berunsurkan kontroversi. Artis seperti Datuk Lat dan M. Desa mempunyai persamaan dalam memilih isu sosial sebagai tema jenaka mereka. Kartunis perlu melihat masyarakat sekeliling sebagai inspirasi mereka untuk menggambarkan kartun tetapi bukan menimbulkan isu etnik masyarakat Malaysia. Walaupun ia sebuah jenaka atau hiburan kepada pembaca tetapi pada masa yang sama terdapat mesej yang disampaikan seperti nasihat untuk mengubah sikap buruk dalam sesebuah masyarakat.

# Peranan Kartun dalam Malaysia

## TAHUKAH ANDA?



M.DESA

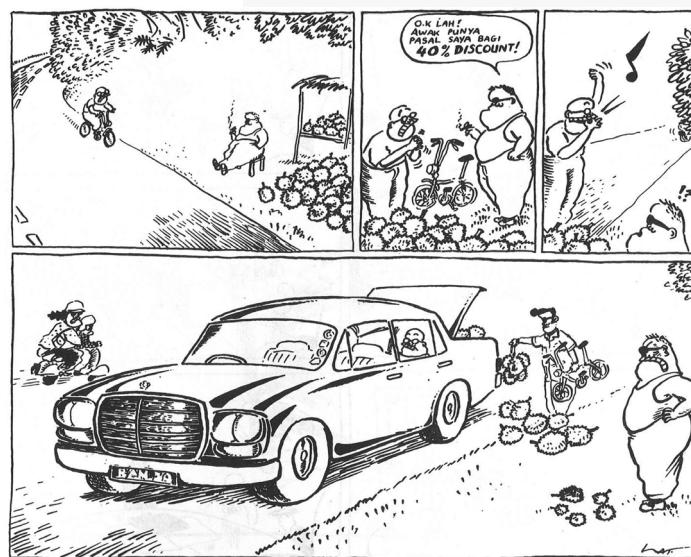
Melalui penerbitan "Lat and Gang", karya Lat banyak menyentuh keadaan sosial pada zaman 90-an. Kebanyakan karyanya menggambarkan suasana kehidupan masyarakat berbilang kaum di Malaysia secara harmoni tanpa berat sebelah. Dengan penggunaan elemen ini dapat diingati oleh semua orang seperti kemesraan dalam persahabatan, jiran tetangga dan kehidupan bermasyarakat.

Selepas pendekatan yang dibawa oleh Lat dan M. Desa mengenai isu sosial terutamanya dalam sikap rakyat Malaysia, kartunis baru seperti "Anuarmono" atau nama sebenarnya Anuar Nor telah menerbitkan beberapa kartun melalui facebooknya bertemakan isu sosial dan budaya rakyat Malaysia secara menyeluruh. Karya Anuar Noh adalah pendekatan yang lebih moden dan lukisan kartun beliau banyak menyentuh isu masyarakat sekarang seperti gejala remaja, vandalisme dan sebagainya. Ini berdasarkan pemerhatian, kisah hidup dan pengalaman beliau sendiri.

Kartun pada masa kini, lebih membangkitkan isu budaya dan kurangnya kontroversi politik. Budaya kartun yang bermula pada tahun 90-an sehingga kini mempunyai banyak perubahan terutama dari segi medium yang digunakan dari media percetakan ke media sosial. Penetapan penapisan di media cetak banyak mengubah lukisan kartun dan topik yang lebih

kepada keadaan sosio-ekonomi semasa. Tugas sebagai kartunis bukan sahaja menghasilkan karya buat tatapan orang ramai, tetapi dalam masa yang sama kartunis menjadi ejen untuk menyatukan masyarakat, khususnya dalam negara kita yang terdiri dari pelbagai kaum untuk keharmonian bersama.

Jabatan Muzium Malaysia akan mengadakan Pameran "Kartun dan Kita" yang akan dilaksanakan pada Disember 2017 hingga April 2018 bertempat di Galeri 2, Jabatan Muzium Malaysia yang memaparkan sejarah dan evolusi kartun di Malaysia serta koleksi kartun daripada kartunis Malaysia untuk tatapan dan manfaat rakyat Malaysia.





Majlis Makan Malam Puspanita JMM 2017 di Dataran Muzium Negara pada 6 Oktober 2017



Perhimpunan Pagi di Auditorium JMM pada 17 Oktober 2017



Program Meet & Greet di Dataran Muzium Negara pada 25 November 2017



ALBUM JMM



# Alat Muzik Melayu

SIRI 1

Oleh Suhaimi bin Osman, Bahagian Pengurusan Koleksi (suhaimi@jmm.gov.my)

**P**erkataan muzik berasal dari perkataan Yunani ‘mousike’ yang kemudiannya melalui perkataan Latin ‘musica’. Dalam penggunaan asalnya, ia merangkumi segala aspek pengalaman manusia yang berirama berentak dan harmonis dibawah takrif ‘mousike’. Dalam konteks budaya sejarah warisan Masyarakat Melayu memang kaya dengan alat bunyi-bunyian. Alat muzik berfungsi sebagai fenomena cara hidup yang berkait rapat dengan segala aspek masyarakat dan budaya.

Dalam kehidupan sosial Masyarakat Melayu, alat-alat bunyian merangkumi hampir keseluruhan tatacara hidup mereka, dari sudut budaya, hiburan, hubungan sosial sekampung, hingga upacara keagamaan. Himpunan warisan ini turut memperlihatkan terdapat banyak persamaan alat dan struktur muzik yang dihasilkan dan dipengaruhi oleh unsur-unsur muzik dari timur tengah, India dan China. Pertembungan budaya melalui interaksi sosiobudaya ini telah menghasilkan warisan budaya yang dimelayukan apabila diwarisi secara turun temurun di Tanah Melayu. Kepelbagaiannya alat muzik turut menyumbang kepada keindahan seni muzik tempatan. Masyarakat Melayu terkenal dengan pembuatan permainan alat muzik. Kebanyakan bahan-bahan yang digunakan untuk pembuatan alat muzik melayu adalah seperti kayu, buluh, kulit binatang, daun-daun hutan, tembaga, gangsa dan lain-lain. Setiap bahagian pada alat muzik tersebut mempunyai fungsi yang mendinamiskan lagi

nada muzik, justeru ia membawa pelbagai maksud ditafsirkan oleh Masyarakat Melayu dahulu yang difikirkan bersesuaian dengan amalan kepercayaan mereka.

Alat muzik Masyarakat Melayu boleh dibahagikan kepada empat kumpulan utama iaitu erofon, membranofon, kordofon dan idiofon. Alat erofon bagi Masyarakat Melayu terdiri daripada serunei, dan tetuang. Alat membranofon pula terdiri daripada rebana, gendang, gedombak dan lain-lain. Alat kordofon pula iaitu gambus, biola dan rebab. Manakala idiofon terdiri daripada gong, granting, kesi dan canang. Kebanyakan alat muzik ini dimainkan dalam upacara tarian, persembahan dan lain-lain. Bagi Masyarakat Melayu alat muzik mempunyai hubungkait yang kuat dalam kehidupan mereka. Oleh demikian, kegunaan alat muzik dalam kehidupan Masyarakat Melayu masih kuat dan kekal hingga ke hari ini.

## Kumpulan Muzik Idiofon

Kumpulan muzik Idiofon merupakan alat bunyi-bunyian yang dibuat daripada barang-barang yang bergema semula jadi seperti gong, loceng dan sebagainya. Bunyi dihasilkan secara spontan melalui kaedah seperti laga, goyang dan ketukan mengikut keadaan dan bentuk semulajadi alat muzik itu. Sifat alat muzik ini tidak memerlukan seseorang pemain itu untuk melakukan persediaan awal bagi maksud penalaan untuk menghasilkan bunyi.



*Gong*

Gong merupakan salah satu alat muzik dalam kumpulan idiofon. Kebanyakan gong diperbuat dari perunggu, tembaga atau gangsa. Bentuk gong selalunya mempunyai dinding yang tebal dan berbusut di bahagian tengah permukaannya. Gong dimainkan dengan cara digantung dan dipalu pada busutnya dengan pemalu berasas. Kebanyakan gong digunakan dalam persembahan muzik tradisional masyarakat melayu seperti wayang kulit, mak yong, dikir barat, muzik mengiringi tarian dan sebagainya. Gong sangat penting dalam muzik tradisional masyarakat Melayu dan kekal hingga ke hari ini.



*Caklempong*

Cak Lempong juga tergolong dalam kumpulan muzik idiofon. Caklempong merupakan gong kecil yang di perbuat daripada perunggu atau gangsa berbentuk periuk dan berbusut di bahagian tengah permukaannya. Ianya di mainkan dengan cara gong-gong di susun berbaris di atas para panjang dan dipalu pada busutnya dengan sepasang pemalu oleh seorang pemain. Caklempong banyak di gunakan dalam muzik tradisional masyarakat Minangkabau yang terdapat di Negeri Sembilan. Alat muzik ini digunakan untuk irungan pancak silat, tarian piring ,tarian lilin, tarian inai, mengarak pengantin dan lain-lain. Caklempong adalah gong berbusut berbentuk periuk yang lazim terdapat di asia tenggara. Ianya telah di bawa ke Malaysia Barat oleh orang Minangkabau dari Sumatera yang berhijrah dan menetap di Negeri Sembilan.



*Canang*

Canang merupakan salah satu alat muzik dalam kumpulan idiofon. Ia diperbuat daripada perenggu atau gangsa. Canang merupakan sejenis gong kecil yang berbusut di tengahnya, tepinya melengkung ke bawah dan berbentuk seperti periuk. Kebiasaanya satu set canang mempunyai dua gong kecil. Canang di susun berbaris melengkung ke atas diatas satu para dan dipalu pada busutnya. Ianya di mainkan oleh seorang pemain. Alat muzik canang selalunya di gunakan untuk muzik wayang kulit, mak yong dan wayang melayu. Canang asalnya dari gong berbusut berbentuk periuk yang terdapat di Asia Tenggara. Gong kecil ini banyak terdapat di Malaysia Barat.

# DARI WISCONSIN KE KUALA LUMPUR

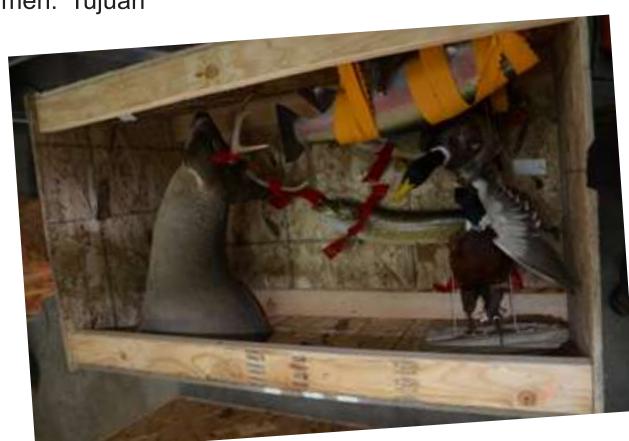
Oleh Mohammed Ali bin A. M. Haja Mohaideen,  
Muzium Alam Semula Jadi (ali@jmm.gov.my)



Program pembangunan modal insan dalam kalangan staf jabatan terutamanya berkaitan ilmu taksidermi terus menjadi perhatian utama pihak pengurusan tertinggi jabatan kerana pelaburan sedemikian pasti mampu memberi impak positif kepada sesebuah organisasi bagi tempoh jangka panjang. Pada tahun 2012 yang lalu Jabatan Muzium Malaysia melalui Unit Pembangunan Modal Insan telah mengambil inisiatif untuk menghantar seramai dua orang staf Muzium Alam Semula Jadi ke American Institute Of Taxidermy (AIT), Wisconsin, Amerika Syarikat bagi mengikuti kursus taksidermi profesional selama lima minggu mulai 06hb Oktober sehingga 11 November 2012. Hal ini dianggap bertepatan, memandangkan senario pada masa kini memperlihatkan bahawa penggiat taksidermi di Malaysia amat berkurangan dan boleh dianggap kritikal jika dibandingkan dengan negara barat yang kini bergerak begitu pantas dengan bilangan ahli taksiderminya melebihi dari ribuan penggiat yang aktif.

Program latihan di luar negara sebegini merupakan salah satu langkah yang tepat dan dapat mempercepatkan proses pembelajaran dalam bidang pengawetan spesimen. Tujuan utama mengikuti latihan profesional di AIT adalah untuk melahirkan staf yang berkemahiran tinggi dalam bidang pengawetan dan konservasi spesimen melalui teknik awetan spesimen yang berkualiti, di samping dapat mempelajari teknik-teknik pengawetan dengan bahan-bahan yang bersesuaian mengikut garis panduan bidang permuziuman. Teknik yang dipelajari merupakan teknik pengawetan spesimen terkini di bawah penyeliaan dan

pengawasan Encik Dennis Rinehart, yang merupakan seorang ahli taksidermi terkemuka di Amerika Syarikat.



Pelbagai maklumat bermanfaat telah diperolehi sepanjang kursus ini, peserta lebih memahami dan mengetahui segenap aspek asas bidang taksidermi daripada peringkat proses pengulitan (skinning), proses penyamakan dan pengawetan kulit (hide and skin tanning), pembentukan badan tiruan (stuffing) dan kemasan akhir supaya spesimen haiwan itu kelihatan seperti seolah-olah masih hidup (mounting). Kursus yang berlangsung selama 37 hari turut memberikan peserta pelbagai pengalaman baru menerusi modul latihan intensif meliputi sesi kuliah dan latihan amali secara



hands-on yang melibatkan sebanyak empat sesi iaitu taksidermi ikan, taksidermi burung, taksidermi mamalia dan taksidermi trofi hiasan. Spesimen yang telah siap diawet akan dinilai oleh tenaga pengajar AIT terlebih dahulu sebelum membolehkan para peserta diperaku layak untuk diberikan sijil pengiktirafan setelah berjaya melengkapkan kesemua modul pembelajaran amali mengikut standard yang ditetapkan.

Walaupun tempoh latihan ini singkat masanya, namun sebanyak 23 spesimen telah berjaya disiapkan sepenuhnya oleh dua orang staf Muzium Alam Semula Jadi, Encik Mohd Ridhuan Akhiruddin dan Encik Mohammed Ali Bin Hj. Mohaideen. Keperluan spesimen ini amat penting kerana setiap spesimen yang diawet mempunyai cara dan kaedah yang berbeza-beza. Menyedari akan kepentingan penyediaan spesimen awetan untuk tujuan rujukan saintifik, penyelidikan dan pameran yang berpotensi, pihak Jabatan Muzium Malaysia sekali lagi telah mengambil langkah inisiatif untuk membawa pulang hasil awetan tersebut ke Malaysia. Sehubungan itu, Jabatan Muzium Malaysia telah melantik SMA Global Logistic (M) Sdn Bhd sebagai wakil dalam membawa pulang spesimen dari pihak AIT kepada Jabatan Muzium Malaysia.

Setelah melalui beberapa prosedur yang ditetapkan oleh negara pengeksport dan negara pengimport. tanggal 28-10-2017 spesimen-spesimen dari American Institute Of Taxidermy telah selamat sampai ke Muzium Alam Semula Jadi dalam keadaan selamat. Spesimen-spesimen yang telah siap diawet ini bakal didaftarkan sebagai sebahagian daripada koleksi Muzium Alam Semula Jadi bagi tujuan rujukan ilmiah, penyelidikan dan pameran pada masa akan datang. Adalah diharapkan kursus seumpama ini akan dapat diteruskan lagi kerana program ini amat berkesan dalam usaha untuk meningkatkan profesionalisme dalam kalangan staf muzium yang terlibat dalam bidang taksidermi ini serta membolehkan penggunaan metodologi yang terkini bagi menghasilkan spesimen awetan yang berkualiti.

# PENGACARAAN DALAM SESEBUAH MAJLIS

Oleh Yusri Ja'afar, Bahagian Komunikasi Korporat (yusri@jmm.gov.my)



Dalam sesebuah organisasi kerajaan atau bukan kerajaan, pastinya akan berlangsung majlis sama ada secara rasmi atau tidak rasmi serta skala kecil atau besar. Terdapat pelbagai jenis majlis yang sering kali kita adakan seperti perasmian, sambutan, ceramah, seminar, kursus dan lain-lain. Setiap majlis yang diadakan memerlukan seorang pemudah cara yang lebih dikenali sebagai pengacara majlis atau juru acara. Dari sudut definisi pengacaraan majlis boleh dimaksudkan sebagai satu sistem peradaban dalam pengurusan dan kehadiran majlis rasmi yang membudayakan amalan nilai-nilai tertib kesopanan yang perlu dipatuhi oleh tetamu dan penganjur.

Pengacara merujuk kepada individu yang membuat pengumuman mengenai atur cara sesuatu majlis formal atau tidak formal sebagai panduan kepada hadirin

tentang apa yang sedang berlaku. Ia merupakan individu penting dalam sesebuah majlis sama ada terdiri daripada seorang atau berdua (pengacara bersama). Pengacara memikul tanggungjawab yang agak besar bagi memastikan kelancaran sesebuah majlis. Seseorang pengacara haruslah arif dengan latar majlis samada rasmi, separa rasmi atau tidak rasmi serta objektif dan juga hal ehwal majlis tersebut. Selain itu, pengacara perlu mengetahui teknik mengendalikan majlis, mempunyai keterampilan dalam penggunaan bahasa secara lisan atau tulisan. Teks perlu disediakan dan disemak sebelum majlis berlangsung serta memastikan elemen protokol, etiket sosial dan cara berpakaian dipatuhi.

Selain daripada pengacara yang berperanan menguruskan majlis, kerjasama dan bantuan daripada pelbagai pihak seperti penganjur, juru audio, pengurus pentas, teknikal krew dan sebagainya dilihat sebagai kejayaan sesebuah majlis tersebut. Peranan dan tanggungjawab yang digalas hanyalah bagi memastikan kelancaran majlis dan mengelakkan kesulitan serta kecacatan sebelum dan semasa program berlangsung. Kejayaan sesebuah majlis mencerminkan nilai dan etika semua petugas yang memikul amanah yang dipertanggungjawabkan dengan sempurna.

## Laporan Program

# HISTORICAL TOUR PULAU LABUAN 2017

Oleh Muhammad Nazli Ho bin Abdullah, Muzium Labuan (nazli@jmm.gov.my)

Kesedaran mengenai perjuangan orang terdahulu untuk mendapatkan kebebasan, kemerdekaan, kedaulatan dan keamanan tanah air seharusnya dipupuk sejak peringkat sekolah lagi. Ini kerana peristiwa atau pun sejarah telah memberikan kita iktibar, pelajaran dan renungan untuk membawa negara ke tahap yang lebih kuat bersama aspirasi tinggi rakyat khususnya generasi muda.

Sehubungan itu satu program berkonsepkan *edutainment* yang dikenali sebagai *Historical Tour* Pulau Labuan telah diadakan pada 21 Oktober 2017 yang melibatkan penyertaan dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Wilayah Persekutuan Labuan. Program ini bertujuan sebagai pra promosi kepada sambutan *Remembrance Day* di Labuan sekaligus memupuk semangat patriotisme, jati diri dan erti keamanan dalam kalangan peserta. Jelajah sejarah pulau ini membabitkan lima buah lokasi bersejarah iaitu Muzium Labuan, Labuan War Memorial, Taman Damai, *Surrender Point* dan Muzium Chimney. Rangkuman sejarah Labuan telah disampaikan kepada peserta oleh aktivis sejarah iaitu Encik Willie Teo menerusi penerangan di dalam bas dan juga di lokasi disamping penyelesaian tugas bersifat permainan yang mempunyai elemen sejarah tempatan.

Melalui program ini peserta bukan sahaja berjaya memantapkan pengetahuan mengenai sejarah Labuan tetapi diperkenalkan dengan lokasi-lokasi bersejarah yang mempunyai nilai tersendiri dalam kalangan masyarakat Labuan khususnya dan rakyat Malaysia amnya. Misalnya lawatan dan penyampaian maklumat di Taman Damai menimbulkan perasaan keinsafan dan penolakan terhadap kengerian perang yang berlaku di negara ini lebih tujuh dekad yang lalu. Program ini menerima 50 penyertaan daripada 5 buah sekolah Kelab Pelancongan Pelajar (K3P) dan dijayakan bersama dengan pihak MOTAC Labuan, Tourism Malaysia, Jabatan Pendidikan, Perbadanan Labuan dan Radio Televisyen Malaysia. Perasmian penutupan program di telah disampaikan oleh Puan Norismah binti Haji Moin, Ketua Sektor Pengurusan Akademik Jabatan Pelajaran Wilayah Persekutuan Labuan.



## Laporan Program

# MUZIUM, SEJARAH DAN BAHASA 2017 ANJURAN MUZIUM LABUAN

Oleh Noritah binti Jamlin, Muzium Labuan (noritah@jmm.gov.my)

Bersempena dengan sambutan Bulan Bahasa Kebangsaan yang disambut pada bulan Oktober setiap tahun, Muzium Labuan telah menganjurkan Program Muzium, Sejarah dan Bahasa yang bertempat di Muzium Labuan pada 28 Oktober 2017 yang lalu. Pelbagai atur cara telah diadakan sepanjang program ini berlangsung antaranya ialah Pertandingan Mewarna Kanak-Kanak (Tabika), Pertandingan Mewarna Kanak-kanak (Tahap I Sekolah Rendah), Pertandingan Melukis Terbuka kepada murid tahap II Sekolah Rendah, Pertandingan Menulis Esei dan Pertandingan Kuiz Permuziuman dan Sejarah Malaysia. Disamping itu, Bengkel dan Demonstrasi Permainan Tradisional Masyarakat Labuan turut diadakan bagi memeriahkan lagi sambutan program pada hari tersebut. Antara pengisian permainan tradisional seperti ting-ting, congkak, batu seremban, ku-it, terompoh tempurung kelapa dan tutup botol.

Konsep pertandingan yang dilangsungkan adalah bertemakan permuziuman, sejarah Malaysia dan memartabatkan budaya membaca dalam kalangan masyarakat. Secara keseluruhan, seramai 26 peserta telah menyertai pertandingan mewarna (Tabika). Manakala seramai 48 orang peserta bagi Pertandingan Mewarna Tahap I dan seramai 19 orang peserta bagi Pertandingan Melukis tahap II. Seterusnya, Pertandingan Kuiz Permuziuman dan

Sejarah Malaysia menyaksikan 14 kumpulan berentap mencari juara. Dengan konsep pertandingan “kalah mati sekali”, pertandingan ini mempunyai aura tersendiri dan dianggap paling berprestij dalam program ini. Selain itu, Pertandingan Menulis Esei dengan tajuk “Cabaran Institusi Permuziuman Sebagai Institusi Pendidikan Tidak Formal, Pengekalan Identiti Dan Jati Diri Bangsa, Mengangkat Peradaban Sejarah Dan Budaya Masyarakat Dalam Era Globalisasi Pada Masa Kini, seramai 15 orang peserta telah menghantar hasil kreativiti penulisan mereka.

Majlis penutupan program berlangsung sekitar 4.30 petang dengan ucapan penutupan oleh Pengarah Muzium Labuan diikuti dengan penyampaian hadiah kepada para pemenang. Secara keseluruhannya, program berjalan dengan lancar dan mendapat sambutan yang baik oleh masyarakat Labuan sekali gus berjaya menyemarakkan dan memeriahkan lagi muzium.



## Laporan Program

### Tourism Games 2017



Pada 7 dan 8 Oktober 2017 yang lalu, telah berlangsung *Tourism Games* anjuran Kuala Lumpur Tourism Association di Pusat Sukan, Universiti Putra Malaysia. Pengajuran tahunan tersebut telah disertai oleh kakitangan Jabatan Muzium Malaysia (JMM) melalui Persatuan Kebajikan, Rekreasi dan Sosial (WARIS). Antara kategori yang dipertandingkan ialah karom, bola sepak, sepak raga, badminton, bola jaring dan ping pong. Kejohanan yang berlangsung selama dua hari itu turut melibatkan beberapa agensi lain. Mohd Hazuan Sanusi yang mewakili JMM

dalam acara badminton berjaya meraih naib johan manakala bagi acara lain di peringkat suku akhir. Walau bagaimanapun, kesungguhan dan semangat kesukaran yang dipamerkan oleh kakitangan JMM amat membanggakan. Turut hadir pada kejohanan dan memberi sokongan moral ialah Encik Zamrul Amri bin Zakaria selaku Pengurus WARIS JMM. Syabas diucapkan kepada semua yang terlibat secara atau tidak langsung pada kejohanan tersebut.

**Oleh** Sohifulbahri bin Hussin, Unit Pengurusan Harta  
(sohifulbahri@jmm.gov.my)

## Laporan Program

### Program Inreach 'Jom Ke Muzium'

Pada 10 Oktober 2017 (Selasa), Program inreach "Jom ke Muzium" telah diadakan di Muzium Automobil Nasional. Program ini adalah salah satu aktiviti inreach yang dianjurkan oleh Muzium Automobil Nasional untuk memberi pendedahan kepada pelajar-pelajar sekolah terutamanya pelajar-pelajar Tahun 6 yang telah selesai menjalani peperiksaan UPSR untuk mengetahui latar belakang penubuhan muzium, koleksi dipamerkan, kerjaya didalam bidang permuziuman dan juga pendedahan bidang permuziuman melalui aktiviti-aktiviti yang dijalankan.



Objektif program secara amnya ialah untuk:

1. Mendedahkan kepada pelajar tentang peranan dan fungsi muzium dalam memelihara, memamer dan menjaga khazanah warisan bangsa.
2. Mempromosikan dan menonjolkan peranan muzium sebagai tempat pendidikan tidak formal dan gedung ilmu kepada masyarakat.
3. Memupuk semangat patriotik dan cintakan negara.
4. Mendekatkan muzium dengan masyarakat terutamanya dengan pelajar-pelajar sekolah melalui aktiviti permuziuman yang dijalankan.
5. Menambahkan statistik pelawat muzium.

Aktiviti dimulakan dengan taklimat mengenai Muzium Automobil Nasional dan taklimat mengenai Pertandingan Reka Cipta Peragaan dan Teknik Sokongan Pameran yang diadakan di Bilik Tayangan, Muzium Automobil Nasional kepada para peserta. Keseluruhan jumlah peserta program adalah seramai 40 orang pelajar.

**Oleh** Intan Khafdzillia binti Fadzri, Muzium Automobil Nasional (intan@jmm.gov.my)



# KURSUS KETUANAN MELAYU

Oleh Rosaidee bin Mohamed  
Bahagian Penyelidikan dan Dokumentasi  
(rosaidee@jmm.gov.my)

Pada 2 November 2017 yang lalu, satu Kursus Ketuanan Melayu telah dianjurkan oleh Pertubuhan Jaringan Adat Budaya Anak Tempatan (JABAT) dan Institut Seni Malaysia Melaka (ISMMA) di Balai Adat, Perkampungan Hang Tuah, Duyong, Melaka. Kursus ini dihadiri seramai hampir 150 orang terdiri daripada kakitangan Jabatan Muzium Malaysia serta pelajar Universiti Teknologi Mara Cawangan Alor Gajah dan Jasin, Melaka.

Para peserta dikehendaki memakai baju Melayu dan bersampin bagi lelaki dan baju kurung bagi wanita. Objektif kursus ini adalah untuk memberi pendedahan kepada peserta terutama generasi muda supaya mencintai dan memartabatkan bangsa Melayu. Merungkai sejarah awal pertuanan atau pemilik asal tanah ini, mengetengahkan dari aspek Kesultanan Melayu sehinggalah sosial budaya iaitu peradapan Melayu serta kehidupan masyarakat Melayu.

Seramai tiga orang pembentang iaitu YBhg. Drs. Nasaruddin bin Rahman dari ISMMA bertajuk "Ketuanan Melayu", Tok Sidang Muslim Bin Mohammad, dari Persatuan Ketua-Ketua Kampung (Sidang) Negeri Melaka bertajuk "Jati Diri Dalam Seni Peradaban Melayu" dan YBhg. Datuk Seri Don Abdullah Hussin dari pertubuhan JABAT bertajuk "Adat Adab Melayu" menjuruskan kepada asal usul Pertuanan Melayu Melaka terutama sejarah, adab dan perjuangan Melayu serta merungkai keturunan kepahlawanannya Hang Tuah. Kursus ini dirasmi oleh YBhg. Datuk Hj. Mohd. Rawi bin Mahmud, Timbalan Exco Pelajaran, Pengajian Tinggi

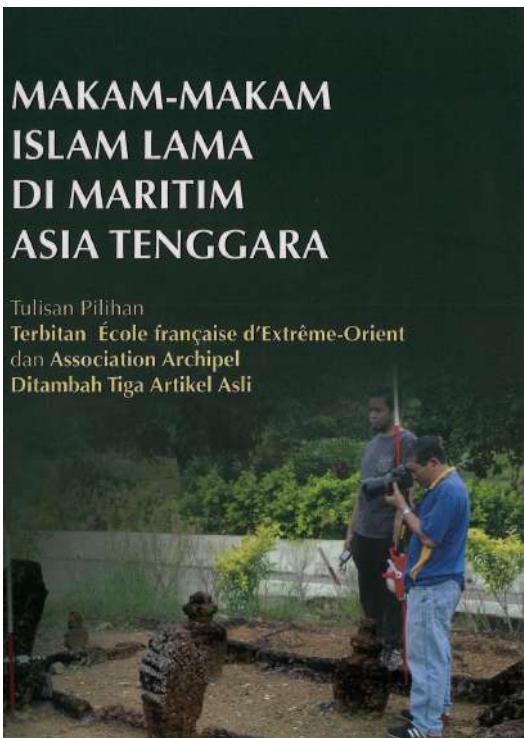


Sains dan Teknologi Hijau dan Inovasi, Merangkap ADUN Kawasan Tanjung Bidara, Melaka. Acara kemuncak perasmian ialah pemberian sehelai kain sampin bersongket, sehelai baju sikap dan tengkolok oleh pertubuhan JABAT kepada perasmi.

Para peserta juga didedahkan dengan pelbagai teknik pemakaian sampin, tanjak, pemakaian kain selimpang, penutup kepala (berkelubung) serta ikatan kain sarung ketika berlaku pertempuran dengan musuh. Pada akhir kursus, secara tidak langsung YBhg. Datuk Seri Don telah menjemput beberapa peserta dari Jabatan Muzium Malaysia

melawat sebuah telaga lama yang ditemui bersama penduduk setempat berhampiran dengan Balai Adat, Perkampungan Hang Tuah, Kampung Duyung, Melaka.

Melalui kursus ini peserta dapat meningkatkan semangat jati dan pernilaian diri serta sejauhmana kita mempertahankan Pertuanan Melayu di tanah sendiri. Adakah kriteria-kriteria diri bangsa Melayu mampu dipertahankan serta menangkis mampu pengaruh dan cabaran global masa kini. Oleh itu kursus seperti ini perlu dilanjutkan dan diketengahkan lagi pada masa akan datang.



## MAKAM-MAKAM ISLAM LAMA DI MARITIM ASIA TENGGARA

**No. Rujukan / Reference No. (Paperback):**

ISBN : 978-967-0372-25-9

**Harga / Price (Paperback):** RM24.00

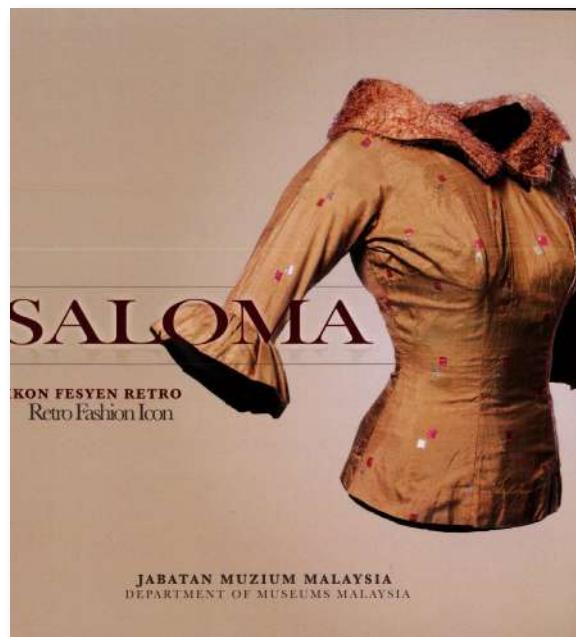
**Mukasurat / Pages:** 407

**Tahun diterbitkan / Year Published:** 2017

**Penerbit / Publisher:** Jabatan Muzium Malaysia

**Sinopsis / Abstrak:** Makam-Makam Islam lama di Maritim Asia Tenggara merupakan hasil tulisan pilihan terbitan EFEO dan Association Archipel. Tujuan utama buku ini diterbitkan untuk memperkenalkan hasil penyelidikan tentang makam-makam Islam zaman silam yang telah dijalankan selama 20 tahun terakhir kebelakangan ini. Penemuan makam-makam Islam lama merupakan bukti tinggalan arkeologi yang boleh dikaitkan dengan sejarah islamisasi pesisir maritim di Asia Tenggara. Hasil kajian yang dijalankan turut memperkenalkan sejenis batu nisan dari Melaka yang belum pernah diperhatikan sebelum ini. Buku ini juga merupakan usaha julung kalinya memuatkan pelbagai tradisi makam Islam di Maritim Asia Tenggara.

Dapatkan koleksi buku & vcd/dvd terbitan JMM di laman sesawang [www.jmm.gov.my](http://www.jmm.gov.my)



## SALOMA: IKON FESYEN RETRO/ RETRO FASHION ICON

**No. Rujukan / Reference No. (Paperback):**

ISBN : 978-967-0372-26-6

**Harga / Price (Paperback):** RM42.00 (Kulit Nipis)

**Mukasurat / Pages:** 116 Muka Surat

**Tahun diterbitkan / Year Published:** 2017

**Penerbit / Publisher:** Jabatan Muzium Malaysia

**Bahasa:** Dwibahasa

**Sinopsis / Abstrak:** Ini adalah karya penerbitan berbentuk popular yang dihasilkan sempena dengan penganjuran Pameran Ikon Fesyen Retro: Saloma yang telah berlangsung sejak 8 Ogos 2017 yang lalu sehingga berakhir pada tarikh ulangtahun perkahwinan beliau dan suami tercintanya P.Ramlee pada hari ini iaitu tanggal 31 Oktober 2017, setelah tiga bulan ‘menemui’ pemimatnya di Galeri 2, Jabatan Muzium Malaysia. Buku kecil ini merupakan pendokumentasian hasil penyelidikan yang telah dilaksanakan oleh para pegawai dan staf Muzium Tekstil Negara ke atas 65 koleksi terpilih busana Biduanita Pertama Negara, Allahyarhamah Puan Sri Datin Amar Salmah binti Ismail atau lebih dikenali sebagai SALOMA yang tersimpan rapi di Arkib Negara Malaysia sejak daripada pemergian beliau pada 25 April 1983. Yang pasti, penerbitan buku ini bukan menjurus kepada fesyen, bukan juga mengkhusus kepada sejarah pembuatan pakaiannya, mahupun penggunaannya dalam filem-filem atau pun pentas-pentas persembahan secara total.

Untuk pertanyaan/ pembelian, sila hubungi 03-2267100  
sambungan Unit Perpustakaan.

# NEGARAKU

Negaraku  
dulu, kini dan selamanya  
Jalur Gemilang gah berkibaran  
serata dunia menempa nama.

Rukun Negara dijunjung tinggi  
Bahasa kebangsaan bahasa tercinta  
Jata Negara lambang berdaulat  
bangunan teguh tersergam indah  
pelbagai rona bahasa dan budaya  
berpegangan rasa cinta yang sama.

Negaraku  
medan perwira mempertahankan pertiwi  
menjulang bangsa melakar tamadun  
negara berdaulat panji perjuanganmu  
jati diri kita teguhkan  
untuk warisan kini dan selamanya.

Malaysia  
Negaraku  
sehati sejiwa.

Lensa Hidup  
2017



# Muzium-Muzium di Bawah JABATAN MUZIUM MALAYSIA

[www.jmm.gov.my](http://www.jmm.gov.my)

## MUZIUM KITA TAMADUN KITA

JABATAN MUZIUM MALAYSIA  
DEPARTMENT OF MUSEUMS MALAYSIA



MUZIUM NEGARA  
KUALA LUMPUR



MUZIUM ADAT  
JELEBU, NEGERI SEMBILAN



MUZIUM DIRAJA  
KUALA LUMPUR



MUZIUM PERAK  
TAIPING PERAK



GALERI PERDANA,  
LANGKAWI



MUZIUM MATANG,  
PERAK



MUZIUM ARKEOLOGI  
LEMBAH BUJANG, KEDAH



MUZIUM SUNGAI LEMBING,  
PAHANG



MUZIUM CHIMNEY,  
LABUAN



MUZIUM SENI KRAFT ORANG ASLI,  
KUALA LUMPUR



MUZIUM SENI BINA MALAYSIA,  
BANDAR HILIR, MELAKA



MUZIUM KOTA KUALA KEDAH,  
KEDAH



MUZIUM KOTA KAYANG,  
PERLIS



MUZIUM AUTOMOBIL NASIONAL,  
SEPANG



MUZIUM KOTA JOHOR LAMA,  
JOHOR



MUZIUM LABUAN,  
LABUAN



MUZIUM ETNOLOGI DUNIA MELAYU,  
KUALA LUMPUR



MUZIUM TEKSTIL NEGARA,  
KUALA LUMPUR



MUZIUM MARIN LABUAN,  
LABUAN



MUZIUM LUKUT,  
NEGERI SEMBILAN

Jabatan Muzium Malaysia

Jalan Damansara, 50566 Kuala Lumpur  
Tel.: (+603) 2267 1000 Faks: (+603) 2284 9103  
[www.jmm.gov.my](http://www.jmm.gov.my)